

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
GERHARD REISCHL
της 15ης Σεπτεμβρίου 1976 *

Κύριε Πρόεδρε,
Κύριοι δικαστές,

Για να γίνει αντιληπτή η αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως, την οποία υπέβαλε το Cour d'appel της MONS προς το Δικαστήριο με Διάταξη της 9ης Δεκεμβρίου 1975, ενδείκνυται να γίνουν οι ακόλουθες προκριματικές παρατηρήσεις.

Η γαλλική εταιρία BOUYER, με έδρα το TOMBLAINE (νομός του MEURTHE και MOSELLE), συνήψε, στις 24 Οκτωβρίου 1959, με τη βελγική εταιρία DE BLOOS, εγκατεστημένη στη LEUZE, σύμβαση βάσει της οποίας ανατίθετο στην τελευταία η αποκλειστική διανομή για το Βέλγιο, το Λουξεμβούργο και το πρώην βελγικό Κογκό των παραγόμενων από την BOUYER προϊόντων. Η σύμβαση συνήφθη καταρχάς για περίοδο τριών ετών, αργότερα δε παρατάθηκε σιωπηρά ελλείψει καταγγελίας. Η εν λόγω σύμβαση κοινοποιήθηκε στην Επιτροπή κατ' εφαρμογή του κανονισμού 17 χωρίς να αποτελέσει αντικείμενο ατομικής εξαιρέσης, εφόσον, σύμφωνα με ανακοίνωση της Επιτροπής του 1969, υπήγετο στον κανονισμό 67/67 περί εφαρμογής του άρθρου 85, παράγραφος 3 της Συνθήκης σε κατηγορίες συμφωνιών αποκλειστικότητας (EE ειδ. έκδ. 08/001, σ. 65).

Φαίνεται ότι οι δυσχέρειες ανέκυψαν μεταξύ των συμβληθεισών εταιριών κατά το φθινόπωρο 1972, κατόπιν ενάρξεως στο Βέλγιο από την εταιρία BOUYER διαπραγματεύσεων με άλλη επιχείρηση σχετικά με την πώληση προϊόντων BOUYER. Η εταιρία DE BLOOS θεώρησε ότι η συμπεριφορά αυτή συνιστούσε παραβίαση της σύμβασης, συνεπαγόμενη ορισμένα έννομα αποτελέσματα. Επικαλείται σχετικά βελγικό νόμο της 27ης Ιουλίου 1961, ο οποίος τροποποιήθηκε με το νόμο της 13ης Απριλίου 1971, σύμφωνα με τον οποίο συμβάσεις παρόμοιες με την επίδικη θεωρούνται ότι συνήφθησαν για αόριστη διάρκεια όταν έχουν παραταθεί δύο φορές. Ο ίδιος νόμος προβλέπει εξάλλου ότι σε περίπτωση μονομερούς καταγγελίας χωρίς εύλογη προειδοποίηση, το υφιστάμενο ζημία μέρος μπορεί να ζητήσει δικαία αποζημίωση και ότι συντρέχει λόγος να της χορηγηθεί συμπληρωματική εύλογη αποζημίωση όταν η σύμβαση καταγγέλλεται από τον προμηθευτή για λόγους άλλους εκτός του πταίσματος του αποκλειστικού διανομέα.

Η εταιρία DE BLOOS προσέφυγε στο TRIBUNAL DE COMMERCE της TOURNAI προσβάλλουσα τις πιο πάνω διατάξεις. Ζήτησε από το εν λόγω δικαστήριο να κηρύξει, από 1ης Οκτωβρίου 1972, λελυμένη τη σύμβαση αποκλειστικής διανομής, αποκλειστική υπαιτιότητα της εταιρίας BOUYER λόγω παραβιάσεως της σύμβασης, καθώς και να

* Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γερμανική.

καταδικάσει τη γαλλική εταιρία στην καταβολή αποζημιώσεως.

Η εναγομένη εταιρία αμφισβήτησε την αρμοδιότητα του επιληφθέντος δικαστηρίου. Ο βελγικός νόμος ορίζει σχετικά ότι οι αγωγές που εγείρει αποκλειστικός διανομέας κατά του προμηθευτή του λόγω παραβιάσεως της συμβάσεως, μπορούν να εισαχθούν ενώπιον του δικαστηρίου της κατοικίας του διανομέα όταν η σύμβαση αποκλειστικής διανομής παράγει τα αποτελέσματά της στο Βέλγιο. Το TRIBUNAL DE COMMERCE δεν έλαβε, ωστόσο, υπόψη αυτή τη διάταξη, διότι έκρινε, προφανώς κατ'ορθή εφαρμογή του δικαίου, ότι η εν λόγω διάταξη αντικαταστάθηκε από τη Σύμβαση για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις που τέθηκε σε ισχύ την 1η Μαρτίου 1973. Επικαλέστηκε αντιθέτως την εν λόγω Σύμβαση, και ιδίως το άρθρο 5, σημείο 1 το οποίο ορίζει:

«Πρόσωπο που έχει την κατοικία του στο έδαφος συμβαλλομένου κράτους μπορεί να εναχθεί σε άλλο συμβαλλόμενο κράτος: (1) ως προς διαφορές εκ συμβάσεως, ενώπιον του δικαστηρίου του τόπου όπου εκπληρώθηκε ή οφείλει να εκπληρωθεί η παροχή ...»

Ρήτρες αναγραφόμενες στα επιστολόχαρτα και στα τιμολόγια της εναγόμενης εταιρίας περί απονομής αρμοδιότητας στα δικαστήρια του NANCY και καθορίζοντας ότι τα τιμολόγια είναι πληρωτέα στο NANCY, τα δε προϊόντα παραδοτέα στις εγκαταστάσεις της εναγομένης, οδήγησαν το TRIBUNAL DE COMMERCE στο συμπέρασμα ότι η εναγομένη εταιρία όφειλε να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις της όχι στο Βέλγιο, αλλά στη Γαλλία. Για το λόγο αυτό έκρινε ότι τα βελγικά δικαστήρια ήσαν αναρμόδια για να επιληφθούν της διαφοράς.

Η εταιρία DE BLOOS άσκησε έφεση κατά της εν λόγω αποφάσεως ενώπιον του Cour d'appel της MONS, το οποίο καταρχάς κατέληξε, μετά την εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών, σε άλλο συμπέρασμα καθόσον έκρινε ότι τα συμβαλλόμενα μέρη δεν είχαν συνάψει συμφωνία, όσον αφορά την επίδικη υποχρέωση, περί του τόπου εκτελέσεώς της στη Γαλλία, ούτε, κατά συνέπεια, συνάψει συμφωνία αποκλειστικής διεθνούς δικαιοδοσίας υπό την έννοια του άρθρου 17 της προαναφερθείσας Σύμβασης. Έκρινε πράγματι σχετικά ότι οι αναφερόμενες ρήτρες δεν είχαν εφαρμογή παρά στις διάφορες πράξεις αγοράς και όχι επί της συμβάσεως-πλαίσιου, της οποίας η κανονική εκτέλεση αποτελούσε το μόνο αντικείμενο της δίκης. Κατά το Cour d'appel, μπορεί επίσης να κριθεί ότι τα βελγικά δικαστήρια είναι αρμόδια βάσει είτε του άρθρου 5, 1 που προαναφέρθηκε της Σύμβασης, είτε του άρθρου 5, 5 το οποίο ορίζει ότι:

«ως προς διαφορές σχετικές με την εκμετάλλευση υποκαταστήματος, πρακτορείου ή κάθε άλλης εγκατάστασης, ενώπιον του δικαστηρίου της τοποθεσίας τους».

Η άποψη αυτή, ωστόσο, γεννά ορισμένες αμφιβολίες του Cour d'appel για τους ακόλουθους λόγους.

Δυνάμει του βελγικού δικαίου που εφήρμοσε στα πραγματικά περιστατικά της προκειμένης δίκης λόγω κανόνα περί συγκρούσεως δικαιοδοσίας περιεχόμενου στο βελγικό νόμο του 1961, διότι η σύμβαση αποκλειστικής διανομής παρήγε τα αποτελέσματά της στο Βέλγιο, το Cour d'appel έκρινε, ενόψει του άρθρου 5, 1 της Σύμβασης, ότι η διεκδικούμενη απαίτηση μπορούσε να χαρακτηριστεί διαφοροτρόπως. Για τους μεν έπρεπε να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι η υποχρέωση αποζημιώσεως αντικαθιστά

την υποχρέωση τήρησης εύλογης προθεσμίας προειδοποίησης για τους δε, η υποχρέωση του παραχωρήσαντος την αποκλειστικότητα συνιστά τη βάση της απαιτήσεως αποζημίωσης, η οποία για τους οπαδούς αυτής της άποψης συνιστά επομένως απαίτηση εκ συμβάσεως. Έτεροι λαμβάνουν ως αφετηρία ότι ο παραχωρήσας την αποκλειστικότητα έχει την ευχέρεια είτε να τηρήσει λογική προθεσμία προειδοποίησης είτε να καταβάλει αποζημίωση και θεωρούν ότι η υποχρέωση αποζημίωσης είναι η έννομη συνέπεια της καταγγελίας της συμβάσεως, δηλαδή νέα και αυτόνομη υποχρέωση. Ανάλογα με τη μία ή την άλλη άποψη, ως τόπος εκτέλεσεως θεωρείται το Βέλγιο χώρα όπου ο παραχωρήσας την αποκλειστικότητα οφείλει να εκπληρώσει την κυρία υποχρέωσή του, ή, δεδομένου ότι οι υποχρεώσεις πληρωμής οφείλουν να εκπληρωθούν στην κατοικία του οφειλέτη, στην έδρα της οφειλέτιδας γαλλικής εταιρίας κατά της οποίας ασκήθηκε η αγωγή.

Το Cour d'appel θεωρεί ότι η εφαρμογή του άρθρου 5, 5 της Σύμβασης θέτει προβλήματα ως προς το ότι ο έχων την αποκλειστικότητα των πωλήσεων δεν ήταν εξουσιοδοτημένος, σύμφωνα με ό,τι αποδείχτηκε κατά τη διάρκεια της δίκης, να συμβάλλεται στο όνομα του προμηθευτή και δεν τελούσε υπό τη διεύθυνση και τον έλεγχο του τελευταίου.

Αναρωτιέται έτσι αν ο έχων την αποκλειστικότητα των πωλήσεων βέλγος μπορεί να θεωρηθεί ως πρακτορείο και λοιπά, υπό την έννοια του άρθρου 5, 5 της Σύμβασης.

Για τους λόγους αυτούς, το Cour d'appel ανέβαλε την έκδοση της οριστικής του απόφασης ώστε να υποβάλει στο Δικαστήριο προδικαστικό ερώτημα ως προς την ερμηνεία της Σύμβασης για τη διεθνή δι-

καιδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις. Η Διάταξη περί παραπομπής της 9ης Δεκεμβρίου 1975, αναφέρει τα ακόλουθα ερωτήματα:

I — Σε διαφορά μεταξύ έχοντος την αποκλειστικότητα πωλήσεων και του παραχωρήσαντος την αποκλειστικότητα αυτή στον οποίο προσάπτει ότι παράβιασε την αποκλειστική παραχώρηση των πωλήσεων, ο όρος «παροχή» του άρθρου 5, σημείο 1, της Σύμβασης της 27ης Σεπτεμβρίου 1968 για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, μπορεί να εφαρμοστεί αδιαφόρως σε οποιαδήποτε από τις κατωτέρω αναφερόμενες υποχρεώσεις ή πρέπει να εξαιρεθεί από την εν λόγω εφαρμογή η μία ή η άλλη από τις εξής υποχρεώσεις:

- 1) οποιαδήποτε υποχρέωση που απορρέει από τη σύμβαση-πλαίσιο παραχωρήσεως αποκλειστικότητας πωλήσεων ή ακόμα απορρέουσα από διαδοχικές πωλήσεις που έχουν συναφθεί σε εκτέλεση της εν λόγω συμβάσεως-πλαισίου;
- 2) η επίμαχη υποχρέωση ή αυτή που αποτελεί τη βάση της αγωγής και στην περίπτωση αυτή,

α) είτε η αρχική υποχρέωση (όπως η υποχρέωση να μην πωλεί σε άλλους στα συμφωνηθέντα εδάφη, ή η υποχρέωση να δίδει εύλογη προειδοποίηση σε περίπτωση μονομερούς καταγγελίας)

β) είτε η υποχρέωση να παράσχει το ισόδυναμο της αρχικής υποχρέωσης (υποχρέωση καταβολής επαπορθωτικών αποζημιώσεων ή αποζημιώσεων)

γ) είτε η υποχρέωση καταβολής αποζημιώσεως όταν, λόγω του ανανεωτικού αποτελέσματος της λύσεως ή της καταγγελίας της συμβάσεως, η αρχική υποχρέωση εξαφανίζεται

δ) είτε, τέλος, η υποχρέωση καταβολής «δικαίας αποζημίωσης», είτε «συμπληρωματικής αποζημίωσης» που προβλέπουν τα άρθρα 2 και 3 του βελγικού νόμου της 27ης Ιουλίου 1961 περί μονομερούς καταγγελίας συμβάσεως παραχωρήσεως αποκλειστικού δικαιώματος πωλήσεων αορίστου διαρκείας που τροποποιήθηκε από το νόμο της 13ης Απριλίου 1971;

II — Ο έχων την αποκλειστικότητα των πωλήσεων ευρίσκεται επικεφαλής υποκαταστήματος, πρακτορείου ή εγκαταστάσεως του παραχωρήσαντος την αποκλειστικότητα υπό την έννοια του άρθρου 5, σημείο 5 της Σύμβασης των Βρυξελλών, όταν, αφενός, δεν έχει το δικαίωμα ούτε να ενεργεί στο όνομα του τελευταίου και να τον δεσμεύει και, αφετέρου, δεν υπόκειται ούτε στον έλεγχο ούτε στη διεύθυνσή του;

I — Πριν προβώ στην εξέταση αυτών των ερωτημάτων, θα πρέπει να λυθεί ένα πρόβλημα διαδικασίας. Επί της αιτήσεως εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως, η οποία διαβιβάστηκε κατά σύστημα σε όλα τα κράτη μέλη της Κοινότητας, κατέθεσε προτάσεις και η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, παρόλον ότι η Σύμβαση για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, καθώς και το πρωτόκολλο για την ερμηνεία της, μέχρι τώρα, είχε εφαρμογή στα μόνα αρχικά κράτη μέλη της Κοινότητας.

Όπως προέκυψε κατά τη διάρκεια της δίκης, οι γνώμες διαφέρουν ως προς τη νομιμότητα των εν λόγω παρατηρήσεων όταν προέρχονται από τα τρία νέα κράτη μέλη. Οι οπαδοί της νομιμότητας επικαλούνται πρώτον το άρθρο 5 του πρωτοκόλλου για την ερμηνεία της Σύμβασης από το Δικαστήριο το οποίο παραπέμπει στο πρωτόκολλο περί του οργανισμού του Δικαστηρίου. Έχω τη γνώμη ότι, δεδομένου ότι το άρθρο 20 του τελευταίου αυτού πρωτοκόλλου αφορά ασφαλώς όλα τα κράτη μέλη, πρέπει να συμβαίνει επίσης το αυτό για τις διαδικασίες του άρθρου 3 του πρωτοκόλλου για την ερμηνεία της Σύμβασης. Επικαλούνται επιπλέον το άρθρο 37 του Οργανισμού του Δικαστηρίου ΕΟΚ, σύμφωνα με το οποίο όλα τα κράτη μέλη μπορούν να παρεμβαίνουν στις διαφορές που υποβάλλονται στο Δικαστήριο. Αντιθέτως, η Γαλλική Κυβέρνηση, που είναι η μόνη που είχε αντιρρήσεις, ισχυρίστηκε ότι η αδυναμία των νέων κρατών μελών να συμμετάσχουν στη διαδικασία επιβεβαιώνεται από το γεγονός ότι τα δικαστήρια των αρχικών κρατών μελών και οι «αρμόδιες αρχές τους» υπό την έννοια του άρθρου 4 του πρωτοκόλλου για την ερμηνεία της Σύμβασης, ήταν τα μόνα που είχαν τη δυνατότητα να απευθυνθούν στο Δικαστήριο. Η Γαλλική Κυβέρνηση θεωρεί εξάλλου ότι μόνον τα συμβαλλόμενα κράτη, δηλαδή τα κράτη που συνήψαν τη Σύμβαση, είναι σε θέση να διευκρινίσουν το περιεχόμενό της.

Για να λυθεί αυτό το αμφισβητούμενο θέμα, μπορεί ασφαλώς να διερωτηθεί κανείς αν η αναφορά στο άρθρο 5 του πρωτοκόλλου για την ερμηνεία της Σύμβασης αρκεί για να δικαιολογήσει τη συμμετοχή των νέων κρατών μελών στις αιτήσεις για την έκδοση προδικαστικής απόφασης που αφορούν την εν λόγω Σύμβαση. Δεν μπορεί, πράγματι, να παροραθεί ότι το άρθρο 5 αρχίζει με τις λέξεις «με την επιφύλαξη αντιθέτων διατάξεων του παρόντος πρωτοκόλλου» πράγμα που μπορεί να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι το πνεύμα και η οικονομία του πρωτοκόλλου είναι καθοριστικά

και ότι πρέπει να στηριχτεί κανείς στο ποια κράτη μέλη δεσμεύονται ήδη από το πρωτόκολλο. Μπορεί, εξάλλου, να γίνει επίκληση του άρθρου 4 του πρωτοκόλλου όπου, εξαιρείται της Επιτροπής και του Συμβουλίου, δεν γίνεται λόγος παρά περί κοινοποιήσεως στα *συμβαλλόμενα κράτη*. Μπορεί να θεωρηθεί ότι η εν λόγω διάταξη καθορίζει κατά γενικό τρόπο το δικαίωμα συμμετοχής στη δίκη, δεδομένου ότι δεν μπορεί να γίνει αντιληπτό για ποια αιτία οι διαδικασίες του άρθρου 4 του πρωτοκόλλου για την ερμηνεία της Σύμβασης που αφορούν αποκλειστικά την ερμηνεία, θα απαιτούσαν τη συμμετοχή ομίλου κρατών μελών διαφορετικού από τον όμιλο που έχει το δικαίωμα να παρεμβαίνει στις διαδικασίες του άρθρου 3.

Πρέπει ωστόσο να γίνει δεκτό αφετέρου ότι οι αναφορές στο άρθρο 3, παράγραφος 2 της πράξεως προσχωρήσεως και στις προσαρμογές των συνθηκών, καθώς και στο άρθρο 63 της Σύμβασης για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, που έγιναν κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, είναι πολύ σημαντική. Κατά τους όρους του άρθρου 3, παράγραφος 2 της πράξεως προσχωρήσεως, τα νέα κράτη μέλη ανέλαβαν την υποχρέωση

«να προσχωρήσουν στις συμβάσεις που προβλέπονται από το άρθρο 220 της Συνθήκης ΕΟΚ, καθώς και στα πρωτόκολλα περί της ερμηνείας των συμβάσεων αυτών από το Δικαστήριο, που υπεγράφησαν από τα αρχικά κράτη μέλη, και να αρχίσουν για το σκοπό αυτό διαπραγματεύσεις με τα αρχικά κράτη μέλη για να επιφέρουν στα κείμενα αυτά τις αναγκαίες προσαρμογές»,

διαπραγματεύσεις των οποίων είναι γνωστό ότι έληξε ήδη η πρώτη φάση. Το άρθρο 63 της Σύμβασης για τη διεθνή δι-

καιδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις ορίζει τα εξής:

«Τα συμβαλλόμενα κράτη αναγνωρίζουν ότι κάθε κράτος που γίνεται μέλος της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας θα υποχρεωθεί να αποδεχτεί την παρούσα Σύμβαση ως βάση για τις αναγκαίες διαπραγματεύσεις, με σκοπό να διασφαλίσει στις σχέσεις μεταξύ των συμβαλλόμενων κρατών και του κράτους αυτού την εφαρμογή του άρθρου 220, τελευταίο εδάφιο της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας.

Οι αναγκαίες προσαρμογές μπορούν να γίνουν με ειδική σύμβαση μεταξύ των συμβαλλόμενων κρατών αφενός και του κράτους αυτού αφετέρου.»

Κατά την εισηγητική έκθεση τη σχετική με τη Σύμβαση για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, που στο εξής θα αναφέρεται απλά ως «έκθεση», η εν λόγω διάταξη σημαίνει ότι δεν μπορεί κανείς να αποστεί από τις αρχές της Σύμβασης, πράγμα που σημαίνει ότι τα ουσιώδη στοιχεία και οι θεμελιώδεις αρχές της Σύμβασης θα έχουν εφαρμογή και επί των νέων κρατών μελών. Τα μελλοντικά συμβαλλόμενα κράτη έχουν, επομένως, πραγματικό και άξιο προστασίας συμφέρον να συμμετάσχουν πάραυτα στις σημερινές απόπειρες ερμηνείας. Πράγματι, οι δικαστικές αποφάσεις που θα ακολουθήσουν θα αποτελέσουν, εν πάση περιπτώσει, όσον αφορά τις θεμελιώδεις αρχές της Σύμβασης, μέρος των νομικών κανόνων που τα νέα κράτη μέλη πρέπει να εγκρίνουν. Δεδομένου, όμως, ότι δεν είναι ασφαλώς εύκολο να γίνει διάκριση μεταξύ των ουσιωδών στοιχείων της Σύμβασης και των διατάξεων της Σύμβασης που επιτρέπουν προσαρμογές, δεν θα έπρεπε, κατά την άποψή μου, να υφίσταται δι-

σταγμός ως προς το να γίνει ένα επιπλέον βήμα και να επιτραπεί γενικά στα νέα κράτη μέλη να διατυπώσουν τις παρατηρήσεις τους στο πλαίσιο των διαδικασιών εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως που αφορούν τη Σύμβαση για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις. Εξάλλου, μπορεί να υιοθετηθεί αυτή η λύση και για την αιτία ότι πρόκειται πράγματι περί αντικειμενικής διαδικασίας που έχει προορισμό να διακριβωθεί το πνεύμα της Σύμβασης και της οποίας κανένα στοιχείο δεν αφιερώνεται καταρχήν στην πρωτοβουλία των διαδίκων. Εξάλλου, αν αυτό συνέβαινε, τα αρχικά συμβαλλόμενα κράτη θα μπορούσαν ασφαλώς να διατυπώσουν τις παρατηρήσεις τους για να προστατεύσουν τις προθέσεις που είχαν κατά τη σύναψη της Σύμβασης.

Χωρίς, κατ' εμέ, να είναι αναγκαίο να εξεταστεί λεπτομερώς το άρθρο 37 του οργανισμού του Δικαστηρίου ΕΟΚ, δεδομένου ότι η εφαρμογή του σε διαδικασίες τέτοιας φύσεως μου φαίνεται εν πάση περιπτώσει, πολύ αμφίβολη, προτείνω στο Δικαστήριο να αποφανθεί ότι καμία αντίρρηση δεν μπορεί να αντιταχθεί στη συμμετοχή των νέων κρατών μελών σε δίκες που αφορούν την ερμηνεία της Σύμβασης για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις.

III — 1. Το πρώτο ερώτημα που θα εξετάσω στο εξής, αφορά την ερμηνεία του άρθρου 5, σημείο 1 της Σύμβασης «Διεθνής Δικαιοδοσία», δηλαδή τη διάταξη που δέχεται τη δικαιοδοσία του Δικαστηρίου του τόπου εκπληρώσεως της παροχής για να επιληφθεί των αγωγών που αφορούν διαφορές εκ συμβάσεως.

Τίθεται σχετικώς πρόβλημα κατά το μέτρο που το εθνικό δικαστήριο το οποίο εξετάζει

τη δικαιοδοσία του δυνάμει της εν λόγω διατάξεως, οφείλει, δεδομένου ότι το ιδιωτικό διεθνές δίκαιο δεν έχει ακόμα ενοποιηθεί στο εσωτερικό της Κοινότητας, να καθορίσει σε συνάρτηση με τους κανόνες του δικού του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου τον εφαρμοστέο νόμο στην επίμαχη έννομη σχέση και να προσδιορίσει κατά πρώτο λόγο βάσει αυτού του δικαίου τον τόπο όπου οι ένδικες παροχές οφείλαν να εκπληρωθούν. Αν από αυτό προκύπτει πλειονότητα τόπων εκτέλεσεως, τίθεται ενόψει της Σύμβασης το ζήτημα αν όλοι εμφανίζουν την ίδια σημασία ή αν η διάταξη που αναφέρθηκε στην αρχή δεν πρέπει μάλλον να αποτελέσει αντικείμενο ερμηνείας που να καθιστά άνευ ενδιαφέροντος ορισμένους τόπους εκπληρώσεως.

Λαμβανομένων υπόψη όλων αυτών των απόψεων που αναπτύχθηκαν σχετικά κατά τη διάρκεια της δίκης, δεν μου απομένει καταρχάς καμία αμφιβολία ότι η Επιτροπή βασίμως τονίζει ότι η έκφραση του άρθρου 5 «εκπλήρωση συμβατικής υποχρεώσεως» έχει, σε ορισμένο βαθμό, αυτόνομη έκταση και ούτως ειπείν κοινοτική και το εθνικό δίκαιο δεν πρέπει να είναι το μόνο δίκαιο που να λαμβάνεται σχετικά υπόψη.

Από απόψεως αρχών, μπορώ ασφαλώς να λάβω ως αφετηρία ότι οι χρησιμοποιούμενοι από αυτό το είδος των συμβάσεων όροι που έχουν σημασία για την υπόσταση της Κοινότητας, η Σύμβαση «Διεθνής δικαιοδοσία» που αποβλέπει στη διευκόλυνση των δικαστικών προσφυγών, έχουν κοινοτική έκταση, καθόσον εν πάση περιπτώσει ελλείπει σαφής και πρόδηλη παραπομπή σε εθνικό δίκαιο, όπως συμβαίνει λόγου χάρι στο άρθρο 52 με τον όρο της κατοικίας.

Όσον αφορά τη Σύμβαση για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε

αστικές και εμπορικές υποθέσεις, σημασία έχει να θεσπίσει ενιαίους κανόνες δικαιοδοσίας. Οι κανόνες αυτοί πρέπει να τηρούνται από τα δικαστήρια και εφόσον τα τελευταία κηρυχτούν αρμόδια για την επίλυση μιας διαφοράς. Κανένας μεταγενέστερος έλεγχος δεν ακολουθεί εκτός σπανίων εξαιρέσεων. Αυτό προκύπτει σαφώς από την προαναφερθείσα έκθεση. Και κοινοί κανόνες δικαιοδοσίας προϋποθέτουν καταρχήν, θα μπορούσαμε να πούμε, αυτόνομους όρους για τον προσδιορισμό τους.

Είναι εξάλλου χαρακτηριστικό ότι η Σύμβαση διαπνέεται από τη φροντίδα να μην αυξηθούν ασκόπως οι λόγοι δικαιοδοσίας. Είναι μεταξύ άλλων χαρακτηριστικό σχετικά ότι η Σύμβαση δεν έλαβε υπόψη της τον τόπο συνάψεως του συμβολαίου. Δεδομένου ότι το επιληφθέν δικαστήριο ορίζει το εφαρμοστέο δίκαιο και ότι καμία αμφισβήτηση δεν είναι πλέον δυνατή περαιτέρω επί του σημείου αυτού, εκτός σπανίων εξαιρέσεων, δεν θα ήταν δυνατό, εάν λαμβανόταν υπόψη μόνο το εθνικό δίκαιο, να αποφευχθεί ο κίνδυνος πολλαπλασιασμού των λόγων δικαιοδοσίας όπως ακριβώς αποδεικνύεται από την προκειμένη περίπτωση.

Ακόμα και αν δεν μπορεί να ισχυριστεί κανείς ότι η ίδια η Σύμβαση επιτρέπει σε κάθε περίπτωση να καθοριστεί ο τόπος εκτέλεσεως, δεδομένου ότι μια τέτοια βαθεία επέμβαση στο εθνικό δίκαιο δεν ενισχύεται από καμιά ένδειξη και κινδυνεύει εξάλλου, ελλείψει μεγαλύτερης ακριβείας, να δημιουργήσει σημαντική ανασφάλεια δικαίου, πρέπει να γίνει δεκτό, βάσει των προηγούμενων σκέψεων, ότι οι τόποι εκτέλεσεως που είναι δυνατό να καθοριστούν βάσει του εθνικού δικαίου προς λήψη αποφάσεως επί ειδικής σχέσεως δικαίου, δεν πρέπει να είναι αναγκαστικά καθοριστικοί για την εφαρμογή της Σύμβασης.

Όταν, έχοντας ως αφητηρία αυτή τη βασική διαπίστωση, ξετάζω τις διάφορες πλευρές του τεθέντος ερωτήματος όπως εκτίθεται σχετικά με τα πραγματικά περιστατικά της κύριας δίκης, μπορώ, χωρίς μεγάλη δυσχέρεια, να καταλήξω σε άλλη άποψη.

Το άρθρο 5, σημείο 1 της Σύμβασης δεν πρέπει ασφαλώς να ερμηνεύεται υπό την έννοια ότι ένας τόπος εκτέλεσεως ισχύει για το σύνολο μιας συμβατικής σχέσης, ιδίως όταν πρόκειται περί σχέσεων τόσο περίπλοκων, όπως οι σχέσεις που αφορούν σύμβαση παροχής αποκλειστικότητας πωλήσεων στο πλαίσιο της οποίας πραγματοποιούνται πολλές τοπικές πράξεις πωλήσεως. Η αντίθετη άποψη φαίνεται παντελώς ασυνήθης, αν ληφθεί υπόψη ο παραδοσιακός ορισμός της δικαιοδοσίας του τόπου εκτέλεσεως που δίδουν τα νομικά συστήματα που την έχουν μέχρι τώρα αναγνωρίσει. Είναι επίσης βέβαιο ότι για τους σκοπούς του άρθρου 5, σημείο 1 πρέπει να ληφθεί υπόψη η υποχρέωση που αποτελεί το αντικείμενο της διαφοράς. Αυτό υποδηλώνει με σαφήνεια η προαναφερθείσα έκθεση που διαβιβάστηκε στις κυβερνήσεις ταυτόχρονα με το σχέδιο της Σύμβασης, όταν τονίζει τη σημασία της υποχρέωσης που αποτελεί τη βάση της δικαστικής πράξης. Την άποψη αυτή ασπάζονται διάσημοι συγγραφείς όπως η MARTHA WESER στο έργο της «Κοινοτική σύμβαση για τη δικαιοδοσία και την εκτέλεση των αποφάσεων» (σ. 248). Ενισχύεται απευθείας από την απόδοση της Σύμβασης στη γερμανική και ιταλική γλώσσα. Άλλωστε προβλέπεται να συμπληρωθούν υπ' αυτή την έννοια το γαλλικό και το ολλανδικό κείμενο στο πλαίσιο των εργασιών σχετικά με την προσχώρηση νέων κρατών μελών στη Σύμβαση. Η τροποποίηση αυτή υποδείχτηκε, αναφορικά με την πρόθεση των συντακτών της Σύμβασης, σε έκθεση της ομάδας εργασίας του Συμβουλίου της 20ής Νοεμβρίου 1975 που προσκόμισε η Επιτροπή. Στην περίπτωση των διαφορών εκ συμβάσεως, το άρθρο 5, σημείο 1 της Σύμβασης καταλήγει, επομένως, ανάλογα με την υποχρέωση που αποτελεί το

αντικείμενο της διαφοράς σε διαφορετική δικαιοδοσία όταν ο τόπος εκτελέσεως είναι διαφορετικός. Όσον αφορά τις συμβάσεις αποκλειστικής παραχωρήσεως των πωλήσεων, είναι το ίδιο φυσικό οι υποχρεώσεις του παρέχοντος την αποκλειστικότητα και οι υποχρεώσεις του έχοντος την αποκλειστικότητα πωλήσεων να διακρίνονται, και όταν γίνεται επίκληση απαιτήσεων λόγω παραβιάσεως της σύμβασης από τον παραχωρήσαντα την αποκλειστικότητα, οι διάφορες πράξεις αγοράς που έχουν πραγματοποιηθεί στο πλαίσιο της σύμβασης, δεν μπορούν να ληφθούν υπόψη δεδομένου ότι από νομική άποψη είναι αυτόνομες.

Αντίθετα, δεν είναι εξίσου ευχερές να δοθεί γνώμη επ' αυτού που μπορούμε να θεωρήσουμε ότι αποτελεί το κέντρο του ανακύψαντος στην κύρια δίκη προβλήματος, δηλαδή επί του ερωτήματος αν οι απαιτήσεις που προβάλλονται κατά του παραχωρήσαντος την αποκλειστικότητα λόγω παραβιάσεως από αυτόν συμβάσεως παροχής αποκλειστικού δικαιώματος πωλήσεων, πρέπει να ληφθούν υπόψη χωριστά κατά το μέτρο που το εθνικό δίκαιο δεν τις χαρακτηρίζει απαιτήσεις εκ συμβάσεως ή αν, παρά το γεγονός ότι προβλέπονται στο νόμο, ο τόπος εκπληρώσεως της κυρίας παροχής δεν είναι μάλλον καθοριστικός λόγω του ότι χρησιμεύει ως βάση της δικαστικής ενέργειας και πρόκειται στην ουσία περί μη ορθής εκτελέσεως της εν λόγω υποχρεώσεως.

Θα ήταν πράγματι δυνατό να γίνει επίκληση της διατύπωσης του άρθρου 5, σημείο 1, προς στήριξη στενής ερμηνείας και να θεωρηθεί ότι δεν έχει εφαρμογή, εφόσον ομιλεί περί απαιτήσεων που πηγάζουν από σύμβαση, επί νομίμων απαιτήσεων που πηγάζουν από περίπτωση μη εκτελέσεως συμβατικών υποχρεώσεων. Πλην όμως θα συμφωνήσω τελικά ότι τα καλύτερα επιχειρή-

ματα συνηγορούν υπέρ της άποψης της Επιτροπής που υποστηρίζει ευρεία ερμηνεία.

Έτσι, η Σύμβαση εμπνέεται από την αρχή της συγκεντρώσεως των δικαιοδοσιών και προσπαθεί να αποφευχθεί, κατά το μέτρο του δυνατού, η έκδοση σε διάφορα κράτη μέλη αντιφατικών αποφάσεων. Η προαναφερθείσα έκθεση σαφώς συνηγορεί υπέρ αυτής της έννοιας. Μπορεί σχετικά να γίνει επίκληση του άρθρου 21, κατά το οποίο κάθε δικαστήριο, εκτός εκείνου που έχει πρώτο επιληφθεί, οφείλει, ακόμα και αυτεπάγγελτα, να διαπιστώσει την έλλειψη διεθνούς δικαιοδοσίας του υπέρ του πρώτου, εάν έχουν ασκηθεί αγωγές με το ίδιο αντικείμενο και την ίδια αιτία μεταξύ των ίδιων διαδίκων, ενώπιον δικαστηρίων διαφόρων συμβαλλομένων κρατών. Το άρθρο 22 ακολουθεί την αυτή οδό ορίζοντας ότι, όταν συναφείς αγωγές έχουν ασκηθεί ενώπιον δικαστηρίων διαφόρων συμβαλλομένων κρατών και είναι εκκρεμείς σε πρώτο βαθμό, κάθε δικαστήριο, εκτός εκείνου που έχει πρώτο επιληφθεί, μπορεί να αναστείλει τη διαδικασία. Είναι συναφείς, κατά την έννοια του εν λόγω άρθρου 22, αγωγές που συνδέονται μεταξύ τους τόσο στενά «ώστε να υπάρχει συμφέρον να εξεταστούν και να εκδικασθούν ταυτόχρονα, προκειμένου να αποφευχθούν οι λύσεις που θα ήταν ασυμβίβαστες αν οι υποθέσεις εκδικάζονταν χωριστά».

Μια άλλη ερμηνεία που θα οδηγούσε σε περισσότερους λόγους δικαιοδοσίας θα παραγνώριζε πρώτα απ' όλα την αρχή της ορθής απονομής της δικαιοσύνης και θα φαινόταν περίεργη στο πλαίσιο μιας σύμβασης της οποίας το αντικείμενο είναι να διασφαλίσει την αποτελεσματικότητα της δικαστικής διώξεως. Η προκειμένη περίπτωση καταδεικνύει ακριβώς ότι μια τέτοια αντίληψη θα συνεπαγόταν σημαντικά μειονεκτήματα. Έτσι, θα έπρεπε ασφαλώς

να γίνει δεκτή η δικαιοδοσία των βελγικών δικαστηρίων για να επιληφθούν της αγωγής λύσεως της συμβατικής σχέσεως, διότι η εν λόγω αγωγή συνδέεται σαφώς με την κυρία υποχρέωση του παραχωρήσαντος την αποκλειστικότητα και υφίσταται, κατά συνέπεια, τόπος εκπληρώσεως στο Βέλγιο. Όσον, όμως, αφορά την απαίτηση αποζημιώσεως που εξαρτάται πράγματι από την εκδοθησόμενη απόφαση επί της λύσεως της συμβατικής σχέσεως, θα έπρεπε χωρίς αμφιβολία να γίνει δεκτό, αν υιοθετηθεί αυτός ο άλλος χαρακτηρισμός, ότι υφίσταται τόπος εκπληρώσεως στη Γαλλία, ότι τα γαλλικά δικαστήρια έχουν, επομένως, δικαιοδοσία.

Τέλος, παρουσιάζει επίσης ενδιαφέρον να σημειωθεί ότι, ακόμα και αν μπορεί να παραμείνει εκκρεμής η απάντηση ως προς το αν το εν λόγω σημείο είναι αποφασιστικό, η προτεινόμενη από την Επιτροπή λύση επιτρέπει να προσδιοριστεί δικαιοδοσία του τόπου εκπληρώσεως στο έδαφος του κράτους του οποίου το δίκαιο έχει εφαρμογή σε σχέση με το επίδικο δικαίωμα, αποτέλεσμα το οποίο η προαναφερθείσα έκθεση θεωρεί εξάλλου ρητώς ως ευκαταίο. Όχι μόνο αυτή η λύση απορρέει από το βελγικό ιδιωτικό διεθνές δίκαιο, αλλά ακόμα και οι κανόνες συγκρούσεως δικαιοδοσίας των περισσότερων κρατών μελών κατά τους οποίους πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ο τομέας δραστηριότητας του έχοντος την αποκλειστικότητα των πωλήσεων, φαίνεται να οδηγούν στο ίδιο αποτέλεσμα. Αυτός, άλλωστε, θα είναι χωρίς αμφιβολία ο κανόνας που θα θέσει η προσεχής σύμβαση περί του νόμου που θα έχει εφαρμογή στις συμβατικές και εξωσυμβατικές υποχρεώσεις, εφόσον το άρθρο 4 σχεδίου που έχει ήδη συνταχθεί ορίζει ότι το εφαρμοστέο δίκαιο, εξαιρουμένης της επιλογής των διαδικών, είναι το δίκαιο της χώρας με το οποίο η σύμβαση παρουσιάζει τους στενότερους δεσμούς.

Πρέπει, επομένως, να θεωρηθεί τελικά, σε απάντηση στο πρώτο υποβληθέν ερώτημα με τη Διάταξη περί παραπομπής, ότι πρέπει να λαμβάνεται υπόψη, προς το σκοπό εφαρμογής του άρθρου 5, σημείο 1 της Σύμβασης «διεθνής δικαιοδοσία», η υποχρέωση της συμβάσεως που αποτελεί τη βάση της διαφοράς και σε περίπτωση διαφορών σχετικών με τις συνέπειες παραβιάσεως από τον παραχωρήσαντα την αποκλειστικότητα των πωλήσεων είναι η κυρία υποχρέωση την οποία αυτός υπέχει, που συνιστά το αντικείμενο της δίκης ακόμα κι αν οι συνέπειες της παραβιάσεως της εν λόγω υποχρεώσεως καθορίζονται από το νόμο.

2. Το παραπέμπον δικαστήριο θεωρεί αφετέρου όπως είδαμε, ότι η ερμηνεία του άρθρου 5, σημείο 5 της Σύμβασης «διεθνής δικαιοδοσία» έχει σημασία για την απόφαση που πρέπει να εκδώσει. Το δεύτερο ερώτημα που έθεσε με τη Διάταξη παραπομπής μας οδηγεί, επομένως, στο να προσδιορίσουμε επίσης την έννοια του «υποκαταστήματος», «πρακτορείου» ή «κάθε άλλης εγκαταστάσεως» και την ερμηνεία που πρέπει να δοθεί στην έκφραση «διαπίστωση σχετική με την εκμετάλλευση υποκαταστήματος», και λοιπά.

Αυτό το ερώτημα δεν χρήζει μεγάλης αναπτύξεως. Έχω τη γνώμη ότι οι δοθείσες από την Επιτροπή επεξηγήσεις τις οποίες υιοθέτησε και ο εκπρόσωπος της Βρετανικής Κυβέρνησης είναι απολύτως πειστικές.

Μπορεί έτσι να επιβεβαιωθεί ότι το υποκατάστημα χαρακτηρίζεται από μια σχετική αυτονομία αφενός και από εξάρτηση από τη μητρική εταιρία και από τον έλεγχο της τελευταίας αφετέρου. Το τυπικό γνώρισμα του υποκαταστήματος είναι κυρίως η έλλειψη ιδίας νομικής προσωπικότητας και

το δικαίωμα να ενεργεί στο όνομα της μητρικής εταιρίας. Ανάλογη είναι και η κατάσταση του πρακτορείου, του οποίου ωστόσο η αυτονομία είναι λιγότερο αισθητή.

Οι ορισμοί αυτοί επιβεβαιώθηκαν με αναφορά στις έννομες τάξεις των κρατών μελών, σε διμερείς ή πολυμερείς συμφωνίες που ίσχυσαν άλλοτε καθώς και σε διατάξεις της Συνθήκης ΕΟΚ που μπορούν αναμφισβήτητα να χρησιμεύσουν ως αναφορά σχετικά με σύμβαση που καταρτίστηκε στο πλαίσιο αυτής της Συνθήκης. Είναι δυνατό να συναχθεί από το άρθρο 52 της εν λόγω Συνθήκης, που διαχωρίζει τα πρακτορεία και τα υποκαταστήματα αφενός από τις θυγατρικές εταιρίες αφετέρου, ότι τα πρώτα δεν έχουν νομική προσωπικότητα. Κατά συνέπεια και σύμφωνα με τα γνωστά στοιχεία της κύριας διαφοράς θα έπρεπε, να είναι βέβαιο ότι δεν μπορεί για τους σκοπούς αυτής της διαφοράς, να αντληθεί από το άρθρο 5, σημείο 5 της Σύμβασης «Διεθνής Δικαιοδοσία», δικαιοδοσία υπέρ των βελγικών δικαστηρίων, κατά το μέτρο που εν πάση περιπτώσει γίνεται επίκληση των εννοιών του υποκαταστήματος και του πρακτορείου.

Ως προς την έννοια «κάθε άλλη εγκατάσταση», η Επιτροπή κατέδειξε ότι δεν μπορεί να περιλαμβάνει μεγαλύτερη ανεξαρτησία και ότι χαρακτηρίζεται, επομένως, από την εξάρτηση από μια άλλη επιχείρηση. Μπορεί, ασφαλώς, να γίνει αντιληπτό, εφόσον η νομική προσωπικότητα δεν είναι σχετικά με το θέμα αυτό αποφασιστική στο οικονομικό δίκαιο, ότι η εν λόγω έννοια περιλαμβάνει επίσης τις οντότητες που έχουν νομική προσωπικότητα, όπως παραδείγματος χάρη θυγατρική εταιρία απόλυτα ελεγχόμενη που λειτουργεί ως τμήμα επιχείρησης. Δεν φαίνεται αφετέρου να αποκλείεται οι έχοντες την αποκλειστικότητα των πωλήσεων να μπορούν επίσης να θεωρούνται ως τέτοιες εγκαταστάσεις, διότι μέρος της σύγχρονης θεωρίας δέχεται

πριν απ' όλα, σχετικά με το θέμα αυτό, την οικονομική εξάρτηση, τη δυνατότητα που διαθέτει ο παραχωρών την αποκλειστικότητα να καθορίζει τους όρους της διαθέσεως στο εμπόριο. Αλλά ακόμα κι αν υποθεθεί ότι η βελγική επιχείρηση υπάγεται, πράγμα που δεν φαίνεται να συμβαίνει σύμφωνα με τα πραγματικά περιστατικά των οποίων το Δικαστήριο έλαβε γνώση, στην έννοια της κάθε άλλης εγκαταστάσεως δεν θα έπρεπε ωστόσο να γίνει δεκτή, προς το σκοπό των απαιτήσεών της κατά του παραχωρήσαντος την αποκλειστικότητα, δικαιοδοσία υπό την έννοια του άρθρου 5, σημείο 5. Πρέπει να σημειωθεί σχετικά, όπως ορθώς ετόνισε η Επιτροπή, ότι το άρθρο 5, σημείο 5, ως διάταξη που εισάγει παρεκκλίσεις, πρέπει καταρχήν να ερμηνεύεται στενώς. Πρέπει εξάλλου να σημειωθεί ότι οι λόγοι δικαιοδοσίας που συνδέονται με την ιθαγένεια ή την κατοικία του ενάγοντος ρητώς απερρίφθησαν κατά τη σύνταξη της Σύμβασης. Αν ληφθεί αυτή η ιδέα ως αφετηρία, δεν είναι δυνατό να γίνει δεκτό ότι το άρθρο 5, σημείο 5 επιτρέπει σε εγκατάσταση νομικώς αυτόνομη να εγείρει αγωγή ενώπιον αρμοδίου δικαστηρίου λόγω της έδρας της, κατά το μέτρο που πρόκειται περί σχέσεών της με τη διευθύνουσα επιχείρηση, τη μητρική εταιρία. Είναι προφανές ότι το άρθρο 5, σημείο 5 έχει τουναντίον ως μόνο σκοπό τη διευκόλυνση των δικαστικών διώξεων από τρίτους που συμβάλλονται με εγκατάσταση χωρίς να τους εξαναγκάζει να εγείρουν αγωγή στην έδρα της μητρικής εταιρίας. Αποκλειστικά υπέρ αυτών προβλέφθηκε δικαιοδοσία που να εγγυάται μεγαλύτερη γειτνίαση του δικαστή σε σχέση με την προς επίλυση διαφορά.

Το δεύτερο ερώτημα μας οδηγεί, επομένως, στη διαπίστωση ότι το άρθρο 5, σημείο 5 της Σύμβασης δεν επιτρέπει σε καμιά περίπτωση να γίνει δεκτή ερμηνεία που να καταλήγει στη δικαιοδοσία των βελγικών δικαστηρίων ως προς την κύρια διαφορά.

4. Προτείνω εν τέλει στο Δικαστήριο να δώσει τις ακόλουθες απαντήσεις στα υποβληθέντα από το Cour d'appel της MONS προδικαστικά ερωτήματα:

α) Σε περίπτωση διαφοράς σχετικής με σύμβαση παραχωρήσεως αποκλειστικότητας των πωλήσεων, για την εφαρμογή του άρθρου 5, σημείο 5 της Σύμβασης για τη διεθνή δικαιοδοσία και την εκτέλεση αποφάσεων σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη όχι οποιαδήποτε υποχρέωση που απορρέει από τη συμβατική σχέση, αλλά η μόνη υποχρέωση που αποτελεί τη βάση της διαφοράς. Σε περίπτωση διαφοράς σχετικής με την ορθή εκτέλεση συμβάσεως παραχωρήσεως αποκλειστικότητας των πωλήσεων, πρέπει ειδικότερα να μην λαμβάνονται υπόψη οι υποχρεώσεις που απορρέουν από πράξεις πωλήσεως που πραγματοποιούνται στο πλαίσιο της εν λόγω σύμβασης. Όταν μια διαφορά αναφέρεται σχετικά με τις συνέπειες της παραβιάσεως από τον παραχωρήσαντα την αποκλειστικότητα των πωλήσεων, το αντικείμενο της δίκης αποτελείται από την κυρία υποχρέωση του παραχωρήσαντος την αποκλειστικότητα, ανεξαρτήτως του αν οι συνέπειες της παραβιάσεως ρυθμίζονται από το νόμο και ασχέτως από το πώς χαρακτηρίζεται η υποχρέωση αποζημιώσεως από το εθνικό δίκαιο.

β) Το άρθρο 5, σημείο 5 της Σύμβασης «διεθνής δικαιοδοσία» δεν έχει εφαρμογή παρά μόνο επί εγκαταστάσεων που εξαρτώνται από άλλη επιχείρηση και έναντι των οποίων η διευθύνουσα επιχείρηση διαθέτει δικαιώματα διευθύνσεως και ελέγχου. Κατά το μέτρο που οι από νομικής απόψεως αυτόνομες επιχειρήσεις μπορούν να θεωρηθούν ως εγκαταστάσεις λόγω της οικονομικής τους εξάρτησης, το άρθρο 5, σημείο 5 δεν έχει εφαρμογή επί διαφορών που προκύπτουν με τη διευθύνουσα επιχείρηση.